

VALORI ALE TEATRULUI ROMANESC

Cătălina
Buzoianu:

„Îmi doresc
să fiu mereu
în condiția
de descoperitor...”

Povestește, glumind, că „a debutat” în echipa de teatru a școlii, și că „natura ei artistică duală” se manifestă încă de pe atunci, intrucât interpreta o gingașă Albă ca zăpada, dar și pe erodul Irod împărat (în travesti). Mama, profesoară de economie politică, se ocupa îndelaproape de educația ei. Acasă avea o bibliotecă foarte mare, lua lecții de pian și de balet. Câștiga olimpiadele de literatură, dar și cele de economie politică. Urmează o școală de comerț și intenționează să continue acest drum profesional. O întâmplare o cucerește definitiv pentru lumea de mister și poezie a teatrului: pe când lucra la Teatrul de păpuși din Baia Mare, regizorul Horea Popescu îi propune rolul unei fetițe în *Moralitatea Doamnei Dulska*. Incepe o carieră de actriță la teatrele din Baia Mare și Timișoara. Spectatorii au reținut rolurile *Lindmilla* din Egor Bulciiov și alții de *Gorki*, *Katia* din *Intr-un ceas bun!* de Rozov, *Fira* din Vlaicu și feciorii săi de *Lucia Demetrius*. *Ioana* din *Anton Pann* de *Lucian Blaga*, rolul titular din *Ecaterina Teodoroiu* de *Nicolae Tăutu*.

— În ce împrejurări ai renunțat la actorie și te-ai îndreptat spre regie?

— Actoria era un alt fel de viață. Am interpretat multe personaje, am avut și reușite. Dar eram nemulțumită. Știam că nu sînt făcută pentru această profesie. Am descoperit curînd că nu puteam să joc în fiecare seară același rol. Eram subțire, micuță, cu o aparentă fragilitate fizică. Cariera mea s-ar fi încheiat odată cu rolurile de ingenuă. În acei ani am acumulat, am cunoscut scena în toate dimensiunile ei, cu ce e bun și rău. Făceam nenumărate deplasări, sînt puține teatrele din țară pe care să nu le fi străbătut în cei nouă ani. La Baia Mare, *Mihai Dimiu*, care mă poreclise „enciclopedie ambulantă”, mi-a spus primul, în timpul unei repetiții: „De ce nu dai tu la regie? Că ai idei.” *Geța Angheluță*, cu care am lucrat la Studioul tinăruului actor de la Timișoara *Menajeria de sticlă*, m-a îndemnat și ea să urmez regia la Institut. Mulți oameni au avut încredere în mine atunci, m-au ajutat moral foarte mult. Printre ei, și *Gilda Marinescu*, cu care eram colegă. Încrederea lor mi-a dat curajul să mă prezint la examen.

— Cînd ai intrat în Institut, la clasa profesorului *Ion Olteanu*, la secția regie se practica formula atelierelor. Climatul lor artistic a rămas pentru toată viața în conștiința învățăcelilor.

— Erau niște academii în sens elin. Institutul era un loc ales, dăinuia o stare-

În repetiții cu Bolnavul închipuit de Molière la Naționalul ieșean

de grație. Nu idealizez. Oricare dintre colegii mei spune același lucru. A fost perioada cea mai pasionantă din viața mea. În acei ani m-am format, de fapt. Problemele teatrului mi se puneau într-o lumină nouă, care mă deconcerța. În ciuda lecturilor, a experienței de teatru, aveam un provincialism care l-a făcut pe Ion Olteanu să nu aibă încredere în mine. M-a chinuit foarte mult în anul întâi. Zicea că arăt ca o balerină. Mă puneă să mă urc pe scenă și, dacă se întâmpla să mă împiedic, le spunea colegilor: „Nu așa să faceți teatru!” Atunci am suferit, am plins, mai târziu am înțeles că avea dreptate. Profesorul meu nu a putut să citească în mine, dar nici eu nu mă cunoșteam îndeajuns. Atitudinea lui m-a făcut să sufăr, m-a obligat să mă caut și să mă descopăr. Aceasta mi-a dat profunzime. Surprins că la materiile teoretice aveam numai note de zece, Ion Olteanu a avut probitatea să-mi spună că, deși nu crede în vocația mea regizorală, îmi lasă libertatea să fac ce vreau la clasă, și la sfârșit îmi va comunica verdictul lui. Și așa a făcut, fapt pentru care am să-i rămân recunoscătoare toată viața. După examenul cu Pictură pe lemn de Ingmar Bergman m-a felicitat și mi-a spus că rareori auzise atâtea lucruri bune despre un examen al unui elev de-al lui. Știam

că laudele lui sînt drepte, pentru că nu mă iubea. A fost un moment de neprețuit în existența mea. Atunci am înțeles că pot. Tot de la Ion Olteanu, care avea o distincție naturală rară, am deprins seriozitatea în pregătirea unui spectacol. Prin cursurile lui m-am apropiat de teatrul expresionist și de dramaturgia lui Blaga.

— După absolvire ai plecat la Teatrul Național din Iași, unde se înființase un Studio al tinărului regizor. Ce a însemnat întâlnirea cu acest colectiv, în devenirea ta artistică ?

— Imens ; a doua mare experiență, după Institut. Am găsit un oraș cu o tradiție minunată care muștea de viață culturală efervescentă, unde toate artelor erau bine reprezentate, muzica, pictura, sculptura, literatura, teatrul. Erau acolo spirite creatoare cu care te puteai aduna și reanșa ceva.

Contactul cu actorii a fost uluitor. De Sergiu Tudose, Dionisie Vitcu, Violeta Popescu, Emil Coșeriu, Cornelia Gheorghiu, aunci foarte tineri, m-a legat o relație profesională, dar și sufletească, profundă. Am rămas foarte buni prieteni pentru toată viața. La Iași am aflat și ce înseamnă marii artiști de altădată, cu farmecul, distincția, adevărul lor de viață

Marele drum al încrederii de Paul Cornel Chitic (Teatrul Național din Iași)

Gina Patrichi și Octavian Cotescu în Interviu de Ecaterina Oproiu (Teatrul „Bulandra”)

Milică Popescu și Eugenia Balaure în Peer Gynt de Ibsen (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț)

nesofisticat. M-am întâlnit cu mari personalități care jucaseră cu Ion Sava, îl cunoscuseră pe Sadoveanu. De la ei am învățat un lucru prețios: să-mi respect condiția de artist. Mi-amintesc un fapt emoționant, care pare să țină de anecdotică, dar pentru mine are semnificație deosebită. Deseori mă duceam la Anny Braesky. Făcea zilnic exerciții de gimnastică sau vocalize, acompaniindu-se la pian. Într-o vitrină, ținea obiecte moștenite de la mari actori. La fiecare premieră oferea câte unul colegilor mai tineri. Mi-amintesc ce tulburată a fost de această investitură Cornelia Gheorghiu. Primise de la Anny Braesky un cordon cu paftale de argint, pe care, mi se pare, îl purtase Aristizza Romanescu în **Romeo și Julieta**. Un fapt deosebit pentru mine a fost colaborarea cu Margareta Baciu în **Celestina**. Jocul ei era atât de modern! Teatrul mi se părea un castel plin de personaje cu strămoși încă vii. Pentru acești minunați actori, scena era adevărata lor casă. În cei cinci ani cât am stat la Iași, m-am ocupat numai de teatru, la Teatrul Național, la Casa studenților sau la Teatrul de păpuși. Atunci, am trăit cu adevărat. Institutul a fost o revelație, Iașul a însemnat o perioadă vitală, în care nu mă obosea nimic și în care am fost foarte fericită.

— La sfârșitul celor cinci ani petrecuți la Naționalul din Iași, critica te califică drept un tânăr regizor remarcabil. Îți citez pe Ștefan Oprea, care scria că spectacolele tale „au impus o direcție nouă în activitatea colectivului artistic. I-au revizuit stilul de joc, au contribuit decisiv la impunerea unei atmosfere de muncă și credință în arta teatrală modernă, la sudarea generațiilor și la vitalizarea relației cu publicul”.

— Aici am început marea aventură a perfecționismului. Experiențele teatrale realizate, foarte diferite, m-au condus la stilul de lucru care m-a definit mai târziu. Pentru **Bolnavul închis** am inaugurat un studio cu exerciții psihofizice. Fără un spectacol ambițios despre Molière și Ludovic al XIV-lea, despre relația dintre creator și putere. Toate intermezzo-urile erau jucate în întregime. Relațiile dintre personaje erau feroce, se păstra spiritul comediei, dar totul se termina tragic prin moartea lui Molière. În montare m-am inspirat din procedeele teatrului de bîlci. Azi toate acestea par normale, dar atunci erau noi, născute din starea noastră de libertate creatoare. Dintr-o colaborare deosebită s-a născut și **Marele drum al încrederii**. Noi imaginăm unele scene în repetiții, iar Paul Cornel Chitic ne scria cuvintele. Foloseam teme ale teatrului folcloric transpuse în limbajul agitatoric

„Spectacolul Romeo și Julieta în direcția de scenă a Cătălinei Buzoianu a avut tot publicul la picioare, într-o adevărată orgie de entuziasm și aclamații. Una dintre cele mai extraordinare producții teatrale ce se pot imagina.

...Rămin de neuitat acuitatea sfișietoare a scenei din noaptea nunții, caracterul cu adevărat festiv al balului din casa Capulet, simplitatea magică a evocării interiorului cavoului, duelul atît de natural... fervearea adolescentină a Julietei, strălucitul joc de ansamblu, pe tot parcursul spectacolului, splendida folosire a muzicii, puternica frumusețe teatrală a experimentului... De ce asemenea culmi de virtuozitate ale unui ansamblu plin de dăruire depășesc posibilitățile propriilor noastre școli de teatru ?”

Clive Woolfe — directorul Festivalului Internațional al Teatrului studentesc de la Durham, Marea Britanie — în revista „The Stage” — 1978

Mariana Buruiană și Adrian Pinteș, protagoniști în Romeo și Julieta pe scena Studioului „Cassandra”

al teatrului politic. Era un spectacol deschis, ce se putea juca oriunde — pe stradă, în curle, pe platformele întreprinderilor sau în cămine studentești. Folosind Tehnica colajului am prelucrat piesa lui Alecsandri Iași în carnaval. Adăugînd texte de Kogălniceanu, Negruzzi, am încercat să sugerez starea de spirit a pașoptiștilor, o generație care a instaurat tradiția culturală ieșeană. Istoria ieroglică după Cantemir a fost o întreprindere vastă, la care am lucrat aproape doi ani. Primul meu spectacol monumental. Preuînd sugestia lui Cantemir, care a conceput cartea ca un *theatrum mundi*, am imaginat un circ uriaș, cuprinzînd niște cuști mobile, plasate la diverse niveluri ale scenei, ce adăposteau lumea păsărilor și animalelor; într-un sistem eteroclit, se îmbinau elemente teatrale din secolele XVII—XVIII, de mister medieval, de teatru persan, turc, grec. Atunci am învățat să conduc un ansamblu teatral. Aveam în distribuție 52 de persoane. Iașiul, dar și Piatra-Neamț, unde am montat în acei ani cîteva spectacole, mi-au dat perspectiva propriilor mele forțe.

— Te-a ajutat aceasta să cucerești mai ușor, cînd ai venit la București, cele două redute: Teatrul „Bulandra” și Teatrul Mic ?

— Cred că nu eram pregătită să lucrez cu mari actori care trecuseră prin școala lui Ciulei și Pintilie. Neîncrederea celor de la „Bulandra” m-a marcat m-a lăcut să mă simt handicapată. După Hedda Gabler și Interviu, am rămas cu lecția teatrului psihologic, care în Institut se practica mai puțin. Primul spectacol a fost pus în scenă corect, fără forța mea obișnuită, fără fanatismul cu care lucrasem la Iași. Al doilea nu a reținut din personalitatea mea decît partea telurică. Am regrete pentru eșecul parțial al muncii, nu al rezultatului. Teatrul Mic a însemnat mult. Sînt anii în care m-am definit. Pentru public, Bucureștiul este un fel de măsură. Existam și înainte, dar prin Teatrul Mic am devenit eu însămi, mi-am consolidat numele, atmosfera de aici este propice lucrului, spi-

Horățiu Mălăele printre păpuși în Tyl Ulenspiegel, dramatizare de Theodor Mănescu după Charles De Coster (Teatrul „Tândărică“)

Claudiu Bleonț, George Mihăiță, Simona Măicănescu și Mihai Pălădescu în Strigoii la Kitahama de Kobo Abbe (Teatrul de Comedie)

ritul de muncă impus de Dinu Săraru dând rezultate excelente. Aici am întâlnit oameni cu care lucrasem în timpul Institutului. Cu mulți dintre ei eram prietenă, deci mi-a fost mai ușor. Printre actori erau mulți veniți de la Piatra Neamț, cu școala de acolo, dispuși să lucreze cu orice, fără fetişisme. La Mic există spirit de competiție, pe care tot Dinu Săraru l-a instaurat. Teatrul Mic e jumătate din mine, în altă parte, poate așa fi evoluat altfel. Nu consider că tot ce e la Mic e foarte bun, dar aici s-a putut lucra serios, la început din frică, pe urmă din spirit de competiție, apoi din entuziasm, firește, cu perioade mai șchioape sau mai bune, se crease un climat în care am fost mult timp implicată, în care am crezut.

— Ai făcut spectacole de păpuși, de operă, musical, ai dramatizat câteva lucrări literare. Te-am urmărit de-a lungul timpului, în repetiții. Gindești o reprezentare pe planuri ample, în imagini luxuriante, în care grotescul se îmbină cu sublimul, tragedia — cu comicul, se întâlnesc procedee diverse, aparent antinomice. Această natură rocă a spectacolelor, dar și a personalității tale artistice, te particularizează. De unde, această foame de forme în desfășurare, această nevoie de apropiere de genuri diferite de activitate ?

— Iubesc termenul de baroc. Iubesc arta barocă. Dar nu cred că toate spectacolele mele sînt baroce. Cînd am debutat, se purta „antiteatrul“, spațiile goale ; muzica era considerată ceva melodramatic. Eu am simțit nevoia să mă desfășor pe toate compartimentele unei montări. Am o natură tumultuoasă. E o problemă de fecunditate. Ține de natura mea feminină. Limitele, dar și calitățile, în viață sau în profesie, tot ea mi le dă. Am o mare capacitate de a trăi. Trăiesc din plin viața. N-am avut numai experiențe plăcute. Greutățile m-au făcut să sulăr, am dobîndit discernămint. Nu-mi pare rău că am dus-o și greu. Am cunoscut viața nu numai din cărți, la modul livresc. Piesele care mi-au ieșit cel mai bine sînt cele ce mi-au corespuns ca experiență personală. Mi s-a propus să pun în scenă *Richard al III-lea*. Am refuzat. Am spus că este o piesă pentru bărbați care au făcut armata. Nu am severitatea unui bărbat regizor. Nu-i adevărat că prefer piesele cu roluri pentru femei. Cînd am regizat asemenea texte, aceasta s-a datorat unor mari actrițe, care m-au îndemnat — Olga Tudorache, Valeria Seciu, Gina Patrichi, sînt feminină, dar nu feministă. Mă bizui mult pe instinct. În repetiții construiesc însă de multe ori pe intuiție, deși clădesc arhitecturi solide. Adesea am reacții violente. Am defectele sexului căruia îi aparțin. Cînd nu reușesc cu farmecul personal, încerc să suplinesc forța bărbătească printr-un sistem de lucru inchizitorial. Sînt foarte intransigentă cu actorii, fapt greu de suportat. Se nasc uneori conflicte, dar din starea de revoltă a interpretului pot să apară și creații excelente, ca aceea a Rodicăi Negrea în *Ivona, principesa Burgundiei*. Dar sînt și actori care mă iubesc mult.

— Sistemul inchizitorial, cum îl numești, naște de cele mai multe ori în actor energii tulburătoare. Amintesc câteva performanțe extraordinare în acest sens, receptate ca atare de critică și de public : Mitică Popescu în *Peer Gynt*, Horățiu Mălăele în *Tine-*

rele fără bătrânețe (Piatra Neamț). **Dionisie Vitcu** în Bolnavul închipuit (Iasi), **Gina Patrichl și Octavian Cotescu** în Interviu („Bulandra”), **Valeria Seciu și Ștefan Iordache** în Să îmbrăcăm pe cei goi, **Dan Condurache și Gheorghe Visu** în Maestrul și Margareta, **Leopoldina Bălănuță** în Ca frunza dudului din rai, **Olga Tudorache** în Electul razelor gamima asupra anemonei (Teatrul Mic), **Claudiu Bleonț** în Strigoii la Kitahama (Comedia).

— Sînt naturi artistice care mă pasionează. Obişnuiesc să „dezbrace” actorul, să-l dezgolesc. Cînd se repetă ușor, poate fi și superficial. Lucrurile pot fi la primul nivel, la prima mîină. În general, actorii buni cu care am lucrat mai avuseseră performanțe. Ei știu cît de greu le vine să iasă dintr-un rol. Majoritatea riscă să se maniereze după un succes. Îmi plac actorii care își simt limitele, și pentru care personajul înseamnă competiție cu sine, un nou salt mortal; așa este fiecare rol pentru Ștefan Iordache. E un interpret pe care îl admir foarte mult, partener ideal în repetiție. În concepția mea despre teatru, actorului îi revine primul loc. Am făcut spectacole fără decor (**Romeo și Julieta**, **Bolnavul închipuit**), în cadrul cărora sarcina artistică îi revenea în exclusivitate. Montările le văd ca niște experiențe existențiale ale unui anumit moment, o posibilitate de contact cu ceva din natura umană. Întîlnirile trebuie să fie ca niște scînteii, ca în viață, în dragoste. Pentru asta e nevoie de sinceritate, de dezbrăcare de orgoliu, de dăruire totală.

— Un asemenea moment de comunicare totală cu partenerul-actor a fost spectacolul Să îmbrăcăm pe cei goi, unde te-ai întîlnit cu Valeria Seciu.

— Așa cum spuneam și altădată, această acțiură reprezintă un capitol important din viața mea.

— Al spus-o foarte frumos, așa că, dă-mi voie să te citez: „S-au scris multe cuvinte despre Valeria Seciu, pentru că farmecul ei aburit a incitat destule condecie să-i dedice elogii, să-i surprindă enigma, să-i descifreze misterul. Poate numai un pictor al incertitudinilor ar fi putut să surprindă în tonuri blînde, calde, irizate, și neașteptat crude, impresia de deconcertantă trezită de grația talentului ei. E chinuitor să repeți cu Valeria Seciu, exigențele ei neobosite ar putea părea capricii, dacă n-ar fi cu adevărat pentru ea chinuri insuportabile. Nu știu dacă o iubesc. În lumea noastră se spune dezgustător de des «îl iubesc» sau «o iubesc mult pe cutare». Eu nu o iubesc pe Valeria Seciu; mă irită, mă nemul-

„Este un om remarcabil, un artist de mare forță, un creator adevărat. Întîlnirea mea cu exigența și disponibilitatea ei creatoare a dus la necesitatea căutării stilului, la cunoaștere. Mă fascinează cum gindește, modul în care adună și desparte semnificațiile artistice ale faptelor de viață despre care noi vorbim oamenilor. Sensibil, cu fermitate m-a întors spre mine, constituindu-mă într-un fel nou, neașteptat, neștiut parcă. Cu un pas de gînd înaintea fiecăruia dintre noi, născînd și rupînd echilibrul, ea ne redă prin această revelare mai adevărați, mai încercați. Alături de ea, chiar și neputința unui moment devine loc de tensiune înaltă, sfredelitoare, fertilă. Este o șansă să-i stai în preajmă. E un noroc al vieții mele și mă sperie gîndul că aș fi putut să nu o întîlnesc”.

Valeria Seciu

țumește, mă obligă să fiu tot timpul în poziție de start, de luptă, de suspiciune față de mine înșămi. Afinitate inexplicabilă, care nu ține doar de vîrstă sau de experiență. Borges a scris o povestire despre două cuțite care se caută și se întîlnesc. Poate întîlnirea noastră era inevitabilă, poate că e o întîmplare, hazardul guvernează adesea viața noastră, dar am sentimentul că această acțiură, de care mă leagă o relație profesională, este una dintre valorile sigure al vieții mele, alături de copiii și de părinții mei, sau de puținii prieteni printre care ea nu se numără. Cred că ceea ce m-a legat pe viață de ea este nu făptura ei materială, imaginea enigmatică a femeii Valeria Seciu, enunțul patetic Valeria Seciu-omul, ci ideea de simbioză perfectă cu actorul.”

— Iată că am ajuns să fiu citată...

— Teatralitatea bogată a spectacolelor tale se alimentează nu numai din jocul actorului, ci și din elemente imprumutate din modalități teatrale

„Ne aflăm în fața unui creator important, un regizor ambițios și talentat care a demonstrat de-a lungul carierei sale că nu este un artist comod. Gînditor de spectacol care își programează mizanscena, oferindu-ți o viziune personală asupra unui text, Cătălina Buzoianu te solicită intens, îți creează dificultăți stimulative, ca să ajungi să împlinești această viziune”.

Mitică Popescu „Teatrul”, nr. 3/1984

Rodica Negrea, Adriana Schiopu, Olga Tudora-
che, Ioana Ciomirtan în Efectul razelor gamma
asupra anemonelor de Paul Zindel

Două creații actoricești antologice : Ștefan Ior-
daebe (Consulul Grotti) și Valeria Seciu (Ersilia
Drei) în Să îmbrăcăm pe cei goi de Luigi Pi-
randello

SPECTACOLE

„Regizoarea Că-
tălina Buzoianu
a îndrăznit în
modul cel mai
ferm să gindească
un spectacol pi-
randellian... o pa-
sionantă interpre-
tare a unui vi-
brant moment de
poezie dramatică”.

Alexandru Balaci,
„România liberă”,
18 dec. 1978

„Într-o realizare
exemplară prin a-
curatețe și preci-
zie, cu o distribu-
ție în care nu a
existat nici un
punct slab, Tea-
trul Mic ne-a o-
ferit un foarte
mare moment de
teatru”.

„Un Pirandello
captivant”, Gé-
H. Blans, „Nou-
velle revue de
Lausanne”, 1979

„Am convingerea că cititorii și spectatorii sovietici trebuie să facă cunoștință cu această regizoare, artistă de înaltă clasă, care minuieste cu ușurință bogatul lexic al limbajului teatral contemporan.

Ea știe să „se dizolve în actor”, supunându-i concepției sale, știe să muncească din greu pentru a obține efectul elevat al partiturii ritmico-plastice”.

M. Svldkoi, revista
„Teatr” nr. 2

Niște țărani, scenariu teatral de Cătălina Buzoianu după Dinu Săraru

Maestrul și Margareta, adaptare pentru scenă de Mihaela Tonitza Iordache și Cătălina Buzoianu după Mihail Bulgakov

„În creația ei e infuză o idee energică despre teatru ca artă independentă, capabilă să emane, cu ajutorul literaturii culte, opinii generale despre lume. (...) Distincțiile obținute de regizoare printre ani, printre care și Premiul Criticii, consacră o artistă adevărată, care nu introduce niciodată în lumea scenei bagatele literare, care gîndește pe cont propriu fiecare reprezentație, dorind să comunice spectatorului român de azi un gînd însemnat, care lansează autori, piese, actori, investind încredere în talentele tinere”.

Valentin Silvestru, în
volumul „Ora 19,30”

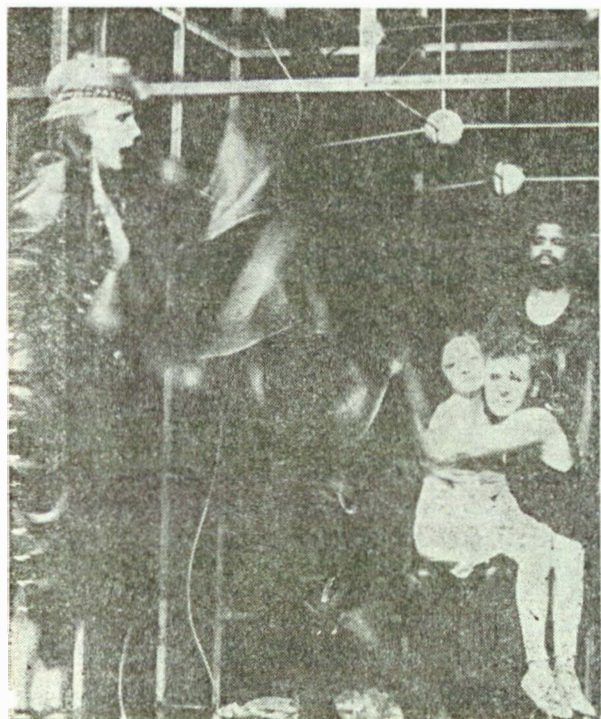

Leopoldina Bălănuță și Dan Condurache în Ca frunza dudului... de D. R. Popescu

Ivona, Princesesa Burgundiei de Gombrowicz

străvechi, ca teatrul misterial, teatrul folcloric, teatrul de bilci.

— **Tinerțe fără bătrânețe...** montat la Piatra Neamț, a fost considerat la Festivalul Mondial de la Nancy un eseu teatral pe tema sincretismului elementelor specifice mitologiei românești. Încă din 1969, cînd am realizat **Bacantele**, cu măști, la Studioul „Casandra”, mi-am propus să exploatez această sursă. Ea îmi definește estetica teatrală. Montările mele de la Iași, Piatra-Neamț sau Teatrul Mic se inscriu în acest sens într-o suită programatică. De altfel, aceste forme străvechi atestate documentar pe teritoriul țării noastre, cînd nu sînt folclorizante, oferă un abecedar teatral savuros, ale cărui imagini, ritmuri, procedee — măști, păpuși, mișcare, spațiu sonor, relații cu publicul — în același timp magice și demitizatoare, alimentează de multă vreme în dramaturgie cit și în arta regiei.

— În ultimul timp asistăm la o adevărată renaștere a spectacolului de operă, și asta în primul rînd datorită regizorilor de teatru. Cum îți explici atracția colegilor tăi pentru acest gen? Ce au însemnat cele două opere pe care le-ai regizat la **Lucerna și la Ateneul Român**?

— Cred că regizorii de teatru sau cei de film ca Zetfirelli, Pintilie, Bergman s-au apropiat de operă cu intenția de a adecva genul la receptivitatea contemporană. Eu sînt melomană. Îmi place spectacolul de operă în sensul în care îl teoretizează Wagner, ca spectacol total. **Oedip și Lunea de pe lună** sînt spectacole-concert, etape intermediare spre marile reprezentații de operă pe care mi le doresc. Cred că nu greșesc cînd spun că fiecare reprezentație a mea are o temă muzicală, o tonalitate, o linie muzicală anume. De fapt, de la prima lectură obișnuiesc să-mi „cînt” spectacolele. Nu pentru a da tonuri actorilor, ci pentru a le sugera modul în care textul respectiv se răsfrînge în universul meu lăuntric. Atunci simt patetismul și surdina, violența și seninul, adevărul adine pe care-l descopăr culundîndu-mă în undele lui sonore cu într-o cantată de Bach. Întreg spectacolul funcționează pe principiul operei, cu soliști, cor, orchestră. Nu-mi pot imagina teatrul fără o severă arhitectură sonoră, fără o orchestrare viguroasă a vocilor actorilor, aceste minunate instrumente ale naturii. Încă de la primele repetiții obișnuiesc să acordez vocile pe principiul arie-mono-log, duet-dia-log, sau piesă de amplă amplitudine compozițională, de tip simfonic. Uneori recurg la colaborarea cu anumiți compozitori, în ultima vreme am lucrat mai ales

cu Mircea Florian, care îmi aranjează arile vocale de care am nevoie.

— Printre multiplele preocupări pe care le ai, ce loc ocupă activitatea de pedagog? Cum apreciezi creațiile tinerilor regizori, dintre care mulți și-au fost studenți?

— Experiența cu studenții mă reconfortează. Acest dialog, în acest moment, este tot ce e mai bun în mine. Uneori mă suspectez de scleroză. Totuși, la câțiva ani, mă schimb, Istoria leroglifică sau Să imbrăcăm pe cel gol nu seamănă cu Ivona... Sînt etape pe care le-am marcat. Or, dialogul cu studenții mă face să depășesc ciclurile biologice, și copiii mei mă ajută. E drept că sînt mai puțin în dialog cu băiatul meu, care își păstrează independența. A trebuit să învăț meseria de pedagog. Lucrez cu elevii mei așa cum lucrez cu actorii. Sînt foarte exigentă, îi oblig la foarte mult, le cer o cantitate mare de informație. La cursuri urmăresc să le dezvolt un sistem de analogii personale. Încerc să-i ajut să nu piardă nimic din ceea ce gîndesc. Uneori sîntem dispuși să renunțăm, să facem compromisuri. Îi îndemn să nu escamoteze greutățile, să lupte, să devină ei înșiși. Aștept mult de la ei. Se și definesc ca o generație. Sînt răspinși în toată țara, unde creează nucleu. Sînt destui ca să ne facă să privim viitorul cu încredere. Cîțiva sînt foarte buni de pe acum, dau semne de maturitate și îndeplătesc speranțe: Mihai Măniuțiu, Alexandru Dabija, Dragoș Galgoțiu, Liudmila Szekely Anton, Szabo Agnes, care mi-au fost studenți. Victor Ioan Frunză, Tompa Gabor, Alexandru Darie, Dominic Dembinski. Scrie bună, omogenă valoric. Sînt deschiși și permeabili, se poate dialoga cu ei creator.

— Ai călătorit în Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, R.F.G., Polonia, R.D.G., Franța, Elveția. Ai participat la festivaluri importante, ai vizionat mari montări aparținînd unor regizori renumiți, ai cunoscut, cu unele chiar ai lucrat, personalități teatrale. De care din aceste întâlniri culturale ești legată afectiv, care anume te-au marcat uman și profesional?

— Am fost foarte emoționată de participarea la Festivalul Internațional Studențesc de la Durham. Important mi s-a părut atît mie cît și gazdelor — așa cum s-a subliniat și la colocviu — posibilitatea dialogului a două spații culturale diferite, oferită de această manifestare artistică. Cu ocazia Seminarului de la Salzburg sau a bursei de studii ce mi s-a oferit în Statele Unite ale Americii m-a interesat nu numai contactul cu oa-

Valeria Sciu, alături de Ștefan Iordache în Cerul Instelat deasupra noastră de Ecaterina Oproiu...

...și împreună cu Gheorghe Visu în Doamna cu cameli după Al. Dumas fiul

FIȘĂ PROVIZORIE

Data și locul nașterii : 13 aprilie 1936, Brăila. Actriță la teatrele din Baia Mare și Timișoara (1956—1965). Absolventă I.A.T.C. „I. L. Caragiale”, clasă prof. univ. Ion Olteanu, 1970. Examen de diplomă **Pescărușul** de A. P. Cehov (Teatrul Național din Iași). **Bolnavul inchipuit** de Molière, **Marele drum al increderii** de Paul Cornel Chicic — 1971, **La Celestina** de Fernando de Rojas, **Iașii în Carnaval** de Vasile Alecsandri — 1972, **Istoria ieroglifică** după Dimitrie Cantemir — 1973, **Poveste de iarnă** de William Shakespeare — 1974, **Intr-o singură seară** de Iosif Naghiu — 1975 (Teatrul Național din Iași); **Peer Gynt** de H. Ibsen — 1971. **Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte** de Eduard Covali — 1975 (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț); **Hedda Gabler** de H. Ibsen — 1975. **Interviu** de Ecaterina Oproiu — 1976 (Teatrul „Bulandra”); **Efectul razelor gamma asupra anemonei** de Paul Zindel — 1977, **Să îmbrăcăm pe cei goi** de Luigi Pirandello — 1978, **Nu sînt Turnul Eiffel** de Ecaterina Oproiu — 1979, **Maestrul și Margareta** de Mihail Bulgakov — 1980, **Niște țărani după Dinu Săraru** — 1981; **Ca frunza dudului din rai...** de D. R. Popescu — 1982, **Ivona, principesa Burgundiei** de W. Gombrowicz — 1983, **Cerul înstelat deasupra noastră...** de Ecaterina Oproiu — 1984, **Doamna cu camelii** după Al. Dumas-fiul — 1985, (Teatrul Mic); **Patria** de Krystyna Milobedzka, **Cununa Soarelui** de Nela Stroescu — 1973 (Teatrul de Păpuși și Marionete din Iași); **Tyl Ulenspiegel** de Charles de Coster, dramatizare de Theodor Mănescu — 1979 (Teatrul „Tândărică”); **Irod-împărat** de George Călinescu — 1972 (Casa Studenților din Iași); **Oedip** de George Enescu (spectacol realizat la Cluj-Napoca cu concursul unor interpreți și soliști din teatre de operă și filarmonici din întreaga țară); **Lumea de pe lună** de Joseph Haydn — 1984 (Ateneul Român); **Nu sînt Turnul Eiffel** — 1971 (Teatrul din Lublin, Polonia); **Maestrul și Margareta** — 1984, **Visul unei nopți de vară** de William Shakespeare — 1985 (Teatrul Municipal din Beer-Sheva).

Este profesor asociat la catedra de regie a I.A.T.C. „I. L. Caragiale”.

Distincții : Diplomă pentru înaltă tinută artistică la Festivalul Tineretului de la Piatra Neamț (**Bolnavul inchipuit**), Mențiune pentru regie la decada dramaturgiei originale, Premiul U.T.C., acordat de ziarul Știința Tineretului la Festivalul Tineretului de la Piatra Neamț (**Marele drum al increderii**) — 1971, Premiul U.T.C. la Festivalul Tineretului de la Piatra Neamț, **Premiul Uniunii Scriitorilor (Istoria ieroglifică)** — 1975.

Premiul pentru regie la Festivalul dramaturgiei originale — Iași, (Tinerete fără bătrînețe) — 1975, **Premiul pentru cel mai bun spectacol și pentru regie la Festivalul de teatru contemporan, Brașov, (Efectul razelor gamma asupra anemonei)**, **Premiul special al juriului la Festivalul Internațional studentesc de la Durham, Marea Britanie (Romeo și Julieta)**, **Premiul revistei „Tribuna”. (Să îmbrăcăm pe cei goi)** — 1978, **Premiul A.T.M. pentru regie (Nu sînt Turnul Eiffel)**, **Marele Premiu la Festivalul Tineretului de la Piatra Neamț**, **Premiul A.T.M. pentru regie (Tyl Ulenspiegel)**; **Premiul pentru cea mai bună reprezentație la Festivalul „Arta actorului în dialog cu publicul” — Satu Mare (Interviu)** — 1979, **Premiul A.T.M. pentru cel mai bun spectacol (Maestrul și Margareta)** — 1980, **Premiul A.T.M. pentru cel mai bun spectacol și Premiul A.T.M. pentru regie (Niște țărani)** — 1981; **Premiul A.T.M. pentru cel mai bun spectacol (Ivona, principesa Burgundiei)** — 1983; **Premiul pentru regie la Gala dramaturgiei românești — Timișoara, 1985 și Premiul A.T.M. pentru cel mai bun spectacol, 1985 (Cerul înstelat deasupra noastră).**

Turnee : **Bolnavul inchipuit** — 1971, **Marele drum al increderii** — 1972 (Polonia), **Poveste de iarnă. Intr-o singură seară** — 1974 (U.R.S.S.), **Interviu („Zilele culturii române”, Dortmund — R.F.G., Berlin — R.D.G.)**, **Tinerete fără bătrînețe (Festivalul mondial de la Nancy, Franța)** — 1977, **Nu sînt Turnul Eiffel, Să îmbrăcăm pe cei goi (Lausanne — Elveția)**, **Romeo și Julieta (Festivalul Internațional de la Durham — Marea Britanie)**, **Tyl Ulenspiegel (Festivalul de la Charleville-Mezières, Franța)** — 1978, **Oedip (Lucerna, Elveția)** — 1981, **Maestrul și Margareta (Festivalul BIEF, de la Belgrad, Iugoslavia)** — 1982.

Participă ca invitată la Festivalul mondial de la Nancy — 1969, Festivalurile studențești de la Lublin și Wrocław — 1971, Festivalul I.T.I. de la Berlin — 1979 Sesiunea 205 a Seminarului american de teatru contemporan, Salzburg — 1981.

Primește burse de studii în Marea Britanie oferită de British Council (1975) și în Statele Unite ale Americii, acordată de Institutul de Educație Internațională — **Centrul de Comunicatii Internaționale (1982).**

Festivalul național „Cintarea României” Premiul I pentru regie la următoarele spectacole: Niște țărani, 1981; Ca frunza dudului..., 1983; Cerul înstelat deasupra noastră, 1985.

Oedip de George Enescu sub bagheta dirijorului Mihai Brediceanu la Lausanne, Elveția

SUCCESE PE SCENE DIN STRAINĂTATE

Maestrul și Margareta după M. Bulgakov la Teatrul din Beer-Sheva, Israel

„Cel mai important lucru este originalitatea regiei, deosebita imaginație creatoare... Un spectacol pe care n-ai voie să-l pierzi. Adevărul este că demersul regizorului român nu este regizarea propriu-zisă a romanului, ci montarea anumitor momente, rezultând o reprezentare care ne cutremură. Spectacolul cu Maestrul și Margareta are accente politice puse foarte bine. Actualitatea și imaginația, istoria și realitatea se întrepătrund într-o structură monolitică, neașteptată. Teatrul din Beer-Sheva, cel mai interesant din țară, a montat o piesă atractivă de o factură neobișnuită, unul dintre cele mai bune spectacole din acest an“.

Dr. Emil Porstein, „Hat-zofe“, Israel

Visul unei nopți de vară de William Shakespeare (Teatrul din Beer-Sheva)

menii și cultura țărilor respective, dar și întâlnirea cu colegi de breaslă din alte colțuri ale lumii, care participau și ei ca invitați. A însemnat foarte mult la începutul carierei experiența poloneză. Am cunoscut-o îndeaproape, când era chiar în centrul spiritual al lumii teatrale. Deși nu m-a influențat în ceea ce privește mijloacele de expresie, a fost o revelație pentru mine în acel moment. Am rămas cu o mare dragoste pentru cultura poloneză. În revista „Dialog” am publicat eseuri despre spațiul spiritual românesc. Am fost foarte mișcată când în urma montării piesei lui Gombrowicz, *Ivona, principesa Burgundiei*, am primit în acest an insigna și brevetul de „Amicus Poloniae” — alături de profesorul Chițimia și de alte importante personalități din lumea întreagă, ca Yehudi Menuhin. În ultimii doi ani experiența de la Teatrul Municipal din Beer-Sheva m-a readus în condiția de la Piatra Neamț, și în cea de la Institut când am pus în scenă la *Cassandra Romeo și Julieta*. M-a întimpinat acolo un climat viu, proaspăt și o trupă cu multă pasiune pentru teatru. Succesul spectacolului *Maestrul și Margareta*, apreciat elogios de public și de oamenii de specialitate, a fost stimulator. Am văzut că pot să comunic foarte bine și într-un alt spațiu cultural. De asemenea, *Visul unei nopți de vară*, spectacol pe care mi-l doresc de zece ani, înseamnă pentru mine o performanță și un prag profesional. Aceste contacte profesionale sînt utile pentru că ne putem vedea atît calitățile cît și limitele într-un context „sportiv” și cultural. Ele înseamnă o confruntare a culturii noastre cu marile culturi univer-

sale, și cine dorește să-și dedice activitatea, forțele creatoare culturii române trebuie să știe care este locul ei în lume.

— Pregătești un spectacol bazat pe o dramaturgie proprie după un roman al Gabrielei Adameșteanu, la Teatrul „Bulandra”. Urmează *Uriașii munților de Pirandello* la același teatru. Faci regie de teatru de aproape 15 ani, ai cunoscut lupta, succesul, dar și impuccesul. Cum te simți la maturitatea în această profesie ?

— Toată existența mea este cuprinsă în profesie. La un moment dat, viața de ficțiune și iluzie devine chiar mai importantă decît realitatea. Mă preocupă adesea de viață simplă pe care omul de pe stradă îl simte. Acum nu știu exact ce înseamnă condiția de regizor, poate toate la un loc și încă ceva pe care-l descoperi în timp. Simt din ce în ce mai mult nevoia să mă curăț de aluviuni, să renunț la căutarea performanței. Cred că lucrez prea mult, nu am timp să gîndesc, să meditez la lucrurile importante. Aș vrea să pot să fiu mai liberă, să pot să scriu. Nu amintiri despre teatru, ci un roman. Mă sperie condiția de profesionist, ca și tehnica succesului. Îmi doresc să fiu mereu în condiția de descoperitor, de laborator de cercetare. Fiecare spectacol este pentru mine o dramă, că nu reușesc să mă depășesc, că nu sînt capabilă să ajung la acea perfecțiune, la miezul incandescent, cînd știu că lucrul e viu.

**Convorbire realizată
de Ludmila PATLANJOGLU**